

EDINOST

GLASILO JUGOSLOVANSKE NARODNE STRANKE

Leto I.

V Ljubljani, dne 5. maja 1934

Štev. 10.

Narod, kuj trdò svojo bodočnost!

Jugoslovanska narodna stranka se bori za zmago prave, resnične demokracije in svojega vzvišenega gesla: »Vse iz naroda za narod!«

Zgodovina našega političnega življenja in udejstvovanja ni ravno prerevna, čeprav ne šteje takih časovnih enot in razdobj, s kakršnimi se ponosno postavljajo nekateri narodi, zlasti na evropskem zapadu. Poseben pomen za nagli politični razvoj jugoslovanskega naroda pa ima zadnjih petnajst let, odkar smo uedinjeni v skupni domovini, osvobodjeni tisočletnega suženjstva in trpljenja v najtesnejšem, dušecem objemu tujih mogotcev, vlad in tlačiteljev. Vsak narod, ki doživi tak zgodovinski preobrat in dvig k popolnoma novemu, širokemu, skoraj nepoznanemu in le megleno predstavljanemu lastnemu političnemu življenju, se je moral nanj pripravljati sistematično, premišljeno in z najglobljim razumevanjem vseh novih velikih nalog in dogodkov, ki ga čakajo izven spon vajene, poznane preteklosti in v malone brezizraznih, površnih obrisih, porajajoče se sedanosti ter negotove bodočnosti. Pri nas je bila pripravljenost še manjša, kakor drugod, kjer so prav tako doživljali največje dogodke, ki jih more nuditi kakemu narodu njegovo osvobodjenje in državna osamosvojitev. Del naroda, s silno, junaško tradicijo, je krvavel v dolgoletnih vojnah, deloma tudi na tujih tleh brez vseh dobrin in vsaj delne urejenosti, ki jo nudi normalen razvoj dogodkov in življenja, ostali del pa je koval se z neveselo roko svojo bližnjo bodočnost na tujem nakovalu, prejemajoč svoje življenjske sokove iz korenin, hiraajočih v neprijateljskih ječah, internacijskih taboriščih in tujih mestih, daleč izven mej rodnih tal.

Veliki zgodovinski dnevi so nas našli precej nepripravljene in s sila otroškimi državno-političnimi nazori. Človeškega in duhovnega gradiva za zidanje nove notranje-državne stavbe smo imeli dovolj, žal pa se nismo mogli ponašati v tem pogledu tudi s kakovostjo svojih vodilnih ljudi. Napredna, pogosto precej radikalna in ostra usmerjenost je spričo splošnega takega svetovnega političnega ozračja pognala tudi pri nas bohotne, čeprav bolj medlo barvane razrastke, ki pa nikakor niso mogli dobiti kakih trajnih določenih oblik in robov. Z velikim geslom demokratičnosti so se borile neštete vlade in vihtele to kopje običajno tako dolgo in nespretno, da se je moralo zlomiti ali vsaj okrniti najčesče na vetrnicah namišljenih donkichotskih mlinov. Vsi, ki so se smatrali poklicane nastopati v imenu naroda in za njegove težnje ter pravice, so z vsem svojim ravnanjem in udejstvovanjem v našem političnem in narodnem življenju dokazovali, da niso dorasli svoji nalogi, da so krenili že zgodaj s pravilno začrtane poti ali pa da sploh niso mogli doumeti demokracije v njenem pravem pomenu in namenu besede. Nekaj resnejših, mnogo obetajočih narodnih vršičkov se je pa prezgodaj posušilo in leglo v prerani grob. Tudi bujno poganjajoče mlado popje je usihalo radi pomanjkanja blagodejne rose resničnosti in idealizma ter radi pomanjkljive nege skrbne vrtnarjeve roke.

Dejstvo je, da smo se znašli v težkih, pomembnih in usodnih zgodovinskih trenutkih brez vsakega pravičnega pojmovanja velike besede in svet zmagujoče ideje: prave in resnične demokracije. To, liko, kolikor se je na rovaš tega velikega cilja vsakega naroda grešilo, brezmiselnost in morda celo nezavedno, prav pri nas, zgodovina skoraj ni mogla pisati nikjer drugod.

Nešteti strankarski programi, evangeliji raznih pokretov in uvodne besede na naslovnih straneh vodilnih listov in časopisov so se prelivali v mavričnem blešku lepo donečih, pogum in prešerno samozavest vzbujajočih demokratičnih fraz; nihče teh pismarjev in narodnih voditeljev pa ni utegnil stopiti k studentu pravega spoznanja in omočiti svojega razgretega čela v hladu tega zdravilnega, večnega vira. Dejanja naših velmož in vodilnih strankarskih borcev so bila v prav diametralnem nasprotju z besedami in frazami o demokraciji, ki so jih bila usta polna vsa poveljna leta o sleherni priliki ali nepriliki skoraj da prepolna. Zdelo se je, kakor da se morajo razni narodni izvoljenci in samozvanci po zakletvi usode tolči po lastnih ustih z istimi rokami, s katerimi so obetali trositi križem domovine le napredek, zadovoljnost in bogat narodov blagor.

Usodne posledice takega ravnanja in nepojmovanja prave in resnične demokracije seveda niso mogle izostati. Narod je moral kot celota bridko spoznavati vse zle pogoje in napake, ki jih je dovoljeval svojim vršičkom, da so ga toliko časa pitali z osladnimi gesli, dočim je bil v resnici prepotreben mogočne zagozde redilnega demokratičnega kruha, ki bi si ga moral rezati sam, kakor si ga je moral tudi pridelovati sam. Kes in globoko spoznanje sta prišla sicer nekoliko pozno, nikakor pa ne prezgodaj.

Na plan je morala stopiti, poklicana iz najtišje narodne globine, zdrava, z nobenimi plitvimi gesli in puhlimi frazami preteklosti okužena mladina, ki je stala vsa poveljna leta, pridno opazujoča razburkano življenje in naglo vrsteče se politične dogodke okrog sebe, obenem pa verno učeča se iz same knjige resničnega življenja, ob strani. Za delo so poprijele jeklene pesti trezne, idealne jugoslovanske mladine, ki hoče dati vsemu, dovolj trpečemu in bridko preizku-

Uradniška stalnost

Dobra državna uprava, ki naj bo res koristna vsej državi in narodni skupnosti, je odvisna v izdatni meri tudi od stalnih dobrih, vestnih uradnikov in nameščencev

Delovni program, ki si ga je postavila Jugoslovanska narodna stranka, vsebuje med drugimi temeljnimi zahtevami tudi zahtevo po uradniški stalnosti. Ker se zavedamo resnosti svojega poslanstva in upravičenosti svojega nastopa v obrambo vsega jugoslovanskega naroda, ki mora doprinesiti v sedanjih težkih časih preizkušnje in splošne gospodarske krize silne žrtve, zahtevamo, da so državni uradniki in nameščenci na svojih mestih stalni in da se ne premeščajo na račun države, ki jim mora plačevati njihove selitvene in potne stroške, ne da bi imela sama oziroma ti njeni uradniki od tega kakršnokoli korist.

Če je uradnik ali nameščenec nevesten oziroma nedelaven, naj mu sodi disciplinsko sodišče, ki naj ga v primeru, da ugotovi njegovo nerednost, slabost in nevestnost, nemudoma odpusti iz državne službe. Vsi vemo prav dobro, koliko zmognih in izvršnih delovnih moči imamo, ki ne morejo dobiti službe, ker so reveži in brez vsakih zvez, čeprav bi radi delali pošteno in v redu. Žal nimajo dovolj protekcije in ne morejo dobiti službe in kruha prav zaradi mnogih slabih, nerednih in pokvarjenih uradnikov, ki odjedajo mesta zmognim, delavnim in poštenim državljanom. Naše stališče je, da se ne sme upokojiti noben mlad uradnik pred iztekom svoje polne službene dobe, če ni zagrešil ničesar kaznjivega, ker gre taka upokojitev izključno le na škodo in breme državnih, to je narodnih interesov.

Doslej se je na račun poštenega, dobrega uradništva, kakor tudi na račun naroda samega mnogo grešilo. Upokojevali so se prvovrstni in sposobni uradniki mnogokrat le zato, ker niso v kakršnemkoli pogledu ugajali raznim ljudem ki jih ves narod dobro pozna in o katerih bi bilo škoda izgubljati še več besedi. Paševanje takih političnih stremuhov in špekulantov se mora končati enkrat za vselej, ker mora stroške takih kapric, ki so popolnoma osebnega in zasebnega značaja, plačevati narod s svojimi trdimi žulji in krvavo pri-

služenimi dinarji. Prav zaradi takega nesmiselnega in brezvestnega dela posameznikov je prišla naša država do tega, da mora danes plačevati samo za pokojnine nad milijardo dinarjev vsako leto, kar je stvarno dvakrat toliko, kolikor plačuje naš kmet na ime zemljiškega davka.

Kar smo navedli, je čista res-

nica in nam daje dovolj jasno sliko, kakšnega gospodarstva so zmogni in večji odločujoči člani JRKD stranke. Nihče ne more dovoljevati, da bi se tako postopanje še kdajkoli nadaljevalo. Vsak pravi, pošteti državljani Jugoslavije se mora trezno zavedati, da narod brez nevarne gospodarske krvavitve ne more nikakor več prenašati plačevanje pokojnin uradnikom, ki so bili upokojeni na podlagi osebnih in samovoljnih zahtev posameznikov, temveč se morajo brezpogojno ukiniti ta bremena, ki jih plačujejo v prvi vrsti kmetje, obrtniki, delavci in mali trgovci, ki morajo pogosto dajati celo, kakor pravi priprosti narod, črno izza nohtov.

Za revizijo socialne zakonodaje

Zakonito zajamčeni eksistenčni minimum in temeljito revidirana socialna zakonodaja sploh bosta ustvarila zadovoljnega jugoslovanskega delavca, dobrega državljana in odločnega branilca domovine

V naši državi imamo nad 200 tisoč brezposelnih strokovnih delavcev, obenem pa tudi okrog 300 tisoč brezposelnih sezonskih delavcev. Težke misli vstajajo v duši ob čitanju teh številčkov človeku, ki še ni kljub splošni sebičnosti in koristoljubju, ki vedno boli uklepata v svoje spono sodobno družbo, pozabil one velike ljubezni do bližnjega, ki še edina sladi gorjup kupo življenja in ki še edina v vrstah naših malih ljudi goji nežno brst upanja in vere v boljše čase, v lepšo bodočnost. Visoke so te številke in silno zgovorne so. Še zgovornejša pa postajajo, če vemo pri tem, da imamo v naši državi tudi še nad 65.000 tujcev, zaposlenih v raznih industrijskih in drugih podjetjih. Socialna zakonodaja skoraj da sploh ni poskrbeala za brezposelnega delavca, dočim troši država za razne ustanove delavskega zavarovanja, delavskih zbornic in drugih ustanov za zaščito delavstva mnogo previsoke vsote denarja, od katerih imajo silno majhne koristi sami ubogi delavci, ki morajo živeti v težkem pomanjkanju in bedi brez vsake pomoči. Zgodil se je primer, da je bil v Beogradu najden ubog delavec, ki je bil brez dela in svojcev, pozimi zmrznjen na cesti, kljub tolikim humanitarnim ustanovam in zavodom, kakor jih premore naša prestolnica.

Zato zahteva Jugoslovanska narodna stranka, da se z zakonom izvede revizija socialne zakonodaje in da se zagotovi izvedba zakona v korist delavcev ter da se izvrši revizija administracije v vseh delavskih ustanovah, zlasti pa da se ugotovi v svrhu zaščite delavstva, kje se na breme in škodo siromašnih delavcev vzdržuje predraga birokratska uprava.

Delavcu se mora zagotoviti popolna zaščita, kakor se mora tudi našemu domačemu delavcu zagotoviti eksistenčni minimum; v ta namen pa je potrebno, da se iz naše države odstranijo vsi tuji delavci in nameščenci ter da se ustvari fond za zaščito brezposelnih delavcev in nameščencev na breme države in na breme delodajalcev. Pri industrijskih in trgovskih podjetjih, kakor tudi v vseh delavnicah, ki zaposlujejo pomočniško oziroma delavsko osebje, naj se ustvari taki pogoji, da bodo mogli delavci in nameščenci v zadovoljnosti delati in opravljati svoje posle.

Delavci in nameščenci se morajo zaščititi pred vsemi brezvestnimi šikanami svojih delodajalcev in ustvarijo naj se predpisi, da rešujejo vse spore izvoljena razsodišča z enakim številom članov obeh strank pod predsedstvom sodnika — državnega uslužbenca.

Za otroke delavcev in delavk se morajo za čas, ko so starši zaposleni v delavnicah, preskrbeti in urediti primerna zavetišča, obenem pa zagotoviti možnost brezplačnega šolanja v vseh prosvetnih ustanovah in zavodih v državi. Zdravstvene ustanove, ustanovljene v korist delavcev, morajo upravljati delavci sami brez vsiljenih jim in nepotrebnih, dragih in nezmožnih uradnikov, ker delavsko zavarovanje in delavske ustanove ne potrebujejo nobenih birokratov niti sinekur, temveč zahtevajo zgolj prava, nepokvarjena srca in razumevanje, kar morejo in smejo pričakovati le od ljudi iz svojih vrst.

šenemu narodu za vsako ceno vse ono, kar more nuditi svobodnemu zdravemu in močnemu narodu njegovo vzvišeno geslo: prava in resnična demokracija.

Od spodaj navzgor, iz najširših narodnih plasti k svobodno izbranemu vrhu naj poganja iniciativnost za vse sklepe in odločitve, ki se tičejo naroda samega, njegovega javnega življenja, napredka in lepše bodočnosti. Jugoslovanska narodna stranka, zakonito priznana in potrjena, bo nadaljevala z vso vneto svojo začeto borbo za uveljavljenje in zmago prave demokracije; ker se kot vidna zunanja oblika nastopajoče svobodne jugoslovanske mladine ne bo nikoli posluževala nepoštenih, nezakonitih in človeka-poštenjaka nevrednih sredstev v tej svoji sveti borbi, ji je zmaga nezogibno zagotovljena. In zato ne sme izostati in tudi ne bo manjkal v borbenih vrstah Jugoslovanske narodne stranke nihče, ki še stremi po zmagi poštenosti, svetih narodnih pravic, svobode in prave, edinstvene demokracije!

V zaščito naših obrtnikov in delavcev

Za našega človeka zahtevamo dela in zaslužka! Podpirajmo svojo narodno proizvodnjo! Naša država ne potrebuje tujcev, ki le škodujejo domačim delavcem in obrtnikom! Le narodna solidarnost nas bo rešila iz težkih razmer!

V naši državi imamo nad 200.000 obrtnikov, ki so redniki skoraj enakega števila mnogočlanskih družin. To je za kmeti in delavci najbolj mnogoštevilni stan v naši domovini. Razvoj tehnike in velikanske, pogosto nesmiselne ugodnosti, ki jih nudi naša država tem tujim industrijcem in njihovim nameščencem, so krive težkega življenja našega domačega ljudstva, zlasti pa obrtnikov, ki so bili že od nekdaj znani po svojih izdelkih kot izvrstni, pridni mojstri in pravi umetniki v svojih strokah. Dejstvo je danes, da stoji cela vrsta naših obrtniških strok na robu propasti. Vsega tega je kriva sedanja nesrečna gospodarska politika vladne Jugoslovanske nacionalne stranke oziroma bivše JRKD, ki odloča kot vladna stranka s svojimi 285 narodnimi poslanci in 66 senatorji o usodi našega naroda.

Le na ta način se lahko dogaja, da imamo nad 65.000 tujcev zaposlenih v naši državi, kjer imamo istočasno nad 200.000 domačih delovnih moči nezaposlenih.

Če bi se uknila ona velika zaščita tujih industrijcev in njihovih nameščencev naši državi, ki osleparjajo in oškodujejo našo državno blagajno na davkih in ostalih javnih dajatvah vsako leto za več milijard dinarjev, če bi se uknila »zaščitna carina« za »domačo industrijo«, enako pa tudi karteli, bi imelo naše ljudstvo ne le cenejše trgovsko in industrijsko blago, temveč bi doseglo ob boljših trgovinskih pogodbah s sosednjimi industrijskimi državami tudi močnejši izvoz naših kmečkih pridelkov po višjih cenah, s čimer bi postal kmet zopet sposoben in dober odjemalec naših obrtniških izdelkov. Toda vladna JNS oziroma bivša JRKD ima le interes, da podpira razne »Bate« in »Tivarje«, ker so ji ta in enaka podjetja pač mnogo važnejša in pomembnejša, kakor pa vseh 200.000 obrtniških jugoslovanskih rodbin, ki životarijo danes res v obupnih razmerah.

Jugoslovanska narodna stranka kot danes edina opozicijska stranka zahteva, da se zagotovi slehernemu našemu sinu dovolj dela in zaslužka v naši domovini; ko pa bo tega dela in zaslužka za domačine preveč in ga sami ne bi več zmogli, šele takrat bomo smeli poklicati in sprejemati tujce. Vse dotlej pa moramo vse tujce, ki hočejo našim delavcem in obrtnikom odjedati vsakdanji kruh, pošiljati dosledno čez mejo, od koder so prišli. Zahtevamo, da se uvede davek na vse one tujce, ki so kot strokovnjaki »neobhodno« potrebni, in sicer v višini 50 odstotkov njihove plače, ta denar naj se pa steka v fond za podpiranje brezposelnih domačih delavcev. Jugoslovanska narodna stranka zahteva ukinitve vseh nepotrebnih zaščitnih carin, ker bi se tako omogočile ugodne trgovinske pogodbe zlasti glede izdelkov naše domače pridelnosti in sposobnosti. Našim obrtnikom moramo nuditi popolno zaščito proti nesolidni konkurenci tujih trgovin in podjetij v naši državi, in sicer v interesu naše narodne solidarnosti in zaradi boljše bodočnosti našega naroda in naše domovine. Prav zato pa se moramo vsi organizirati v borbenih vrstah Jugoslovanske narodne stranke, ki se pravično in odločno bori za

narodne pravice, ki v popolnoma isti in enaki meri brani vse sloje našega naroda, kakor tudi vse kraje naše države, zahtevajoč pri tem za vse enake pravice in polno zaščito vseh naših narodnih interesov napram vse tujcem in njihovim zaščitnikom iz vrst JRKD.

Kakšnih metod se poslužujejo tuja podjetja pri uničevanju domačih jugoslovanskih obrtnikov, zelo nazorno ilustrira naslednja interpelacija, ki jo je pred nekaj dnevi vložil narodni poslanec g. dr. Milan Metikoš na naslov gospoda ministra za trgovino in industrijo glede uničevanja čevljarških obrtnikov s poslovanjem tvrdke »Bata« in ki se glasi:

Čevljarški obrtniki iz Gline se pritožujejo nad delom in poslovanjem podružnice tvrdke »Bata d. d.« v Glini, ki se poslužuje nedovoljenih metod poslovanja na škodo čevljarških obrtnikov v mestu Glini. Dne 9. marca 1934. se je pričela ta tvrdka baviti celo tudi s »hišarenjem« in je pošiljala svoje ga slugo po raznih domovih v sporazumu s Petrom Džakulom, nekim čevljarškim mojstrom, in od hiše do hiše pobirala čevlje v popravilo, čeprav za to nima niti koncesije niti nobene pravice. Čevljarški obrtniki v Glini ne morejo prodati niti enega para čevljev ali druge obutve, ker je tvrdka »Bata« s svojimi izdelki preplavila tržišče, sedaj pa zbira ista tvrdka še obnošene, stare čevlje od hiše do hiše v popravilo ter tako popolnoma uničuje čevljarški obrt v državi. V Glini živi 19 čevljarških mojstrov z enakim številom družin, ki so danes vsi dobesedno brez kruha, ker nimajo nobenega dela več in nihče več ne prestopi praga njihovih trgovin in delavnic.

Naši čevljarji-obrtniki nimajo niti blaga, niti delavcev in niti možnosti za preživljanje mnogoštevilnih članov svojih družin. Tako daleč jih je pritiralo poslovanje tvrdke »Bata« v Glini, enako je pa tudi po vseh ostalih mestih, trgih in sploh v vseh krajih v državi, kjer ima to podjetje svoje prodajalnice in popravilnice. To podjetje prikrajšuje državo na davčnih dohodkih, obenem pa uničuje ves naš srednji stan, naše čevljarške obrtnike, ki jih je v naši državi okrog 40.000 in ki morajo preživljati in oblačiti svoje mnogoglavne družine, med njimi pa so tudi tisoči in tisoči bivših bojevnikov in invalidov, vojnih dobrovoljcev in četnikov, ki morajo sedaj z lastnimi očmi gledati svojo propast v lastni rodni domovini, v kateri pa uživajo istočasno tujci vse blagostanje, zaščito in bogat razvoj svojega poslovanja.

Ker se s takim favoriziranjem tuje industrije sistematično uničujejo naši obrtniki in naše delovne moči v državi, smatramo, da morajo vsi pristojni činitelji za tako delo in tak postopek nositi tudi polno odgovornost pred narodom in pred zgodovino. Ubogi in uničeni obrtniki, ko bodo popolnoma propadli spričo takega favoriziranja tujih industrijcev, ne bodo niti več zmožni ohraniti zdravega in neomajnega nacionalnega čuta. Zato je nujno potrebno, da se nemudoma ukrenejo vsi potrebni koraki in da se reši, kar se rešiti da in da ne bomo primorani doživljati nezaželenih posledic.

Enake pritožbe sem prejel tudi iz Bačke Palanke, kakor tudi iz vseh ostalih krajev in banovin v državi. Nihče pa na pristojnih mestih noče poslušati težkih, bolestin in obupnih klicev naših propadajočih čevljarških obrtnikov. V Bački Palanki je izkazala n. pr. tamkajšnja podružnica tvrdke »Bata« samo v drugem polletju preteklega leta 700.553 Din prometa; zanima nas, koliko davka je plačala od tega prometa omenjena podružnica? Če pa vemo, da znaša skupni promet vseh »Batinih« podružnic v naši državi na leto nad 300.000.000 Din in če vemo, da je plačala ta tvrdka »Bata« i od svoje tovarne i od vseh svojih trgovin le 100.000 Din davka na leto, potem se vidi, kako se tolerira ne le uničevanje naših čevljarških obrtnikov, temveč tudi uničevanje dohodkov naše države: vprašujemo se pa, kdo nosi odgovornost za tako delo, če se pa nihče ne zgane, dočim živi istočasno 40.000 naših čevljarških družin v obupnem stanju prav zaradi nelojalne konkurence tujce, pri nas tako zelo favorizirane tvrdke »Bata«?

Z ozirom na tako stanje stvari Vas prosim, gospod minister, da mi blagovolite v narodni skupščini ustmeno odgovoriti na sledeča vprašanja:

1. Ali Vam je znano, da se bavi podružnica tvrdke »Bata« v Glini s hišarenjem po hišah, kjer zbira staro obutve v popravilo in s tem svojim postopanjem odjemlje še ono malo dela čevljarškim obrtnikom v Glini, ki žive s svojimi družinami v težkem, brezizhodnem položaju, ker nimajo niti dela niti zaslužka vsaj za eksistenčni minimum v lastni državi?

2. Kaj nameravate ukreniti, da se tvrdki »Bati« točno opredeli delokrog dela in poslovanja kot tovarna čevljev, prodaja njenih čevljev pa da se izroči trgovinam obutvene stroke, ki bodo kot samostojna trgovska podjetja plačevale predpisani davek tej državi, v kateri spravljajo v promet svoje izdelke?

3. Kaj nameravate odrediti, da se tvrdki »Bata« prepove hišarenje in pobiranje stare obutve v svrhu popravila, kar spada vse-kakor v delokrog naših domačih čevljarških obrtnikov?

4. Ste li voljni v sporazumu z gospodom ministrom za socialno politiko in narodno zdravje odrediti komisijski pregled delavnic, kakor tudi delovnih pogojev v delavnicah tovarne »Bata« in dali ste pripravljeni z gospodom finančnim ministrom odrediti komisijski pregled in revizijo celotnega prometa ter poslovanja v prodajalnah tovarne »Bata«, da se tako ugotove temeljne postavke za odmero davka, ki naj v svoji zadostni višini odgovarja obenem tudi nadomestitvi one škode, ki jo trpi naša država ne le zaradi propadanja 40.000 čevljarških obrtnikov in njihovih stradalajočih družin kot dosedanjih zvestih davčnih obveznikov ter dobrih plačevalcev vseh javnih dajatev, temveč tudi za kritje vseh onih zneskov, ki jih bo morala država plačevati za prehrano osiromašenih in lačnih čevljarških obrtnikov v lastnem naročju?

5. Kaj nameravate ukreniti, da se prepreči in onemogoči nelojalna konkurenca tvrdke »Bata«, ki onemogoča in preprečuje vsak napredek in življenje vsem čevljarškim obrtnikom v državi?

Kakor v prednjih primerih v Glini in Bački Palanki, najdemo enako, toda še precej potencirano stanje, tudi v naši banovini, kjer smo doživeli v zadnjih letih že celo vrsto čevljarških protestnih zborovanj, ki pa niso doslej rodila še nobenega pozitivnega sadu. Kaj ta-

kega bi bilo tudi nesmiselno pričakovati, če pa se marsikateri čevljarški obrtnik zvesto oklepa prav onih političnih špekulantov, ki forsirajo in podpirajo podjetje »Bata« v naših krajih. Morda jih bo sedanja življenjska izkušnja vendarle izpametovala?!

Glede Jugoslovanske narodne stranke smo si pač na jasnem, kakšno je njeno stališče napram vsem tujim podjetjem v naši državi. Naša stranka bo vztrajala v svoji

borbi proti tem in pa vsem domačim izkoriščevalcem, ki hočejo do-cela uničiti našega malega človeka, kmeta, delavca in obrtnika. Upamo pa, da nas bodo v tej ne-lahki borbi trdno podpirali pred-vsem vsi oni, ki so v gornjih primerih neposredno prizadeti, kakor tudi vsi ostali državljani, ki jim srce še vedno neomajno bije in go-ri za zmago poštenosti, pravično-sti, enakosti, enakopravnosti in svobode.

Kakšna bodi davčna politika?

S pravilno in pametno rešitvijo najbolj perečega — davčnega vprašanja bo narodu neizmerno pomagano in izginil bo ogromen del trpljenja in nezadovoljstva najširših narodnih plasti

Jugoslovanska narodna stranka zahteva, da se uvede zakon o progresivnem obdavčenju, kar pomenja, da plačuj človek, čim bogatejši je, tem višji davek, toda ne sorazmerno napram temu bogastvu, temveč progresivno. Vzemimo primer: kdor zasluži na leto čistih 10.000 Din, naj, recimo, plača 10% od tega čistega zaslužka, kar da 1000 Din. Oni pa, ki zasluži na leto 100.000 Din, naj ne plača le 10% od tega zaslužka, kar da 10.000 dinarjev, temveč vsaj 30.000 Din, kar bi bilo v odstotkih 30%, dočim naj bi plačal oni, ki zasluži na leto tudi po več milijonov dinarjev — taki srečneži pri nas niso prav redki — celo do 80% in ne le 10%, kakor najmanjši med pridobitniki. Tako se prakticira tudi v velikih in pravičnih državah, kakor je n. pr. Anglija, kjer mora na pr. oni, ki zasluži 10 milijonov dinarjev, odšteti državi na ime davka celih 8 milijonov. To je tudi pravično, ker na ta način lahko živi bogat človek brez vseh skrbi in dobro z dvema milijonoma čistih dohodkov.

Iz teh vzrokov zahtevamo, da se tudi pri nas uvede tovrstno progresivno obdavčenje.

Po današnjem davčnem sistemu je pri nas davek razporejen zelo nepravilno, da ne rečemo celo: nepravilno. Po tem sistemu je plačeval doslej kmet samo na ime zemljiškega davka okrog 700 milijonov dinarjev, dočim je znašal družbeni davek, ki so ga plačevali vse banke, vsa industrijska podjetja in sploh vse velike delniške družbe, vsega skupaj komaj 120 milijonov. Kakor je iz tega razvidno, je plačeval kmet sam doslej šestkrat več, kakor vsi najbogatejši ljudje v naši državi skupaj. In zakaj to? Zato, ker se plačuje zemljiški davek ali zemljarina po katastralnem donosu, ki ga določajo za vsako zemljišče uradniki sami, dočim vsa velika podjetja, banke in delniške družbe plačujejo davek po izkazu svojih bilanc, to je po svojem računu, ki so ga same sestavile in se torej obdavčujejo le po onem, kar so same naznovevale, da so to leto zaslužile. Kmeta nihče ne vpraša, ali je to ali drugo leto sploh kaj zaslužil ali ne, temveč mora plačati isti davek tako ob dobri, kakor tudi ob slabi letini. Plačati mora enak davek, pa naj je prodal žito in živino po primerni, dobri ceni ali pa ju je moral dati v brezenje. Vsi bogati ljudje pa, kakor vidite, ne plačajo nič, če napovedo, da niso nič zaslužili. Razume se, da se po takem postopku mnogokje prikrivajo visoki dohodki in se tako država osleparja za čedne in svoje pravične davčne prejemke. Take razmere pa niso samo novejšega datuma, temveč vlada tak sistem pri nas že od prevrata in osvobodjenja dalje, ne da bi se kdorkoli odgovornih činiteljev doslej sploh

spomnil in smatral za potrebno, da bi to spremenil in davčno obremenitev pravilno razdelil.

Današnja razdelitev davkov je bila izvršena še leta 1928., to je takrat, ko se je gibal cena pšenice še med 400 in 500 Din, cena koruze pa okrog 300 Din. V tem času narod še ni pretežko plačeval davkov, ker je mogel dobro in vredno vnovčevati svoje pridelke, svoje žito, sadje, živino in drugo; sedaj pa, ko nimajo kmečki pridelki skoraj nobene cene in vrednosti, je ista davčna obremenitev zanj mnogo pretežka in je pri najboljši volji in popolnem žrtvovanju niti ne more več plačati.

Z ozirom na ta neizpodbitna dejstva zahteva Jugoslovanska narodna stranka, da se davki razporejajo in predpisujejo napram vrednosti in ceni kmečkih pridelkov in če pade cena kmečkih pridelkov na eno petino, se mora tudi davek znižati za eno petino. Spričo opisanega davčnega sistema se dogajajo primeri, ki niso v nobenem skladu s pravico in pravičnostjo, ki morata biti vendar temelj pri odmeri davčne obremenitve. Tako imamo na pr. nekatere sladkorne tovarne, ki so vse delniške družbe in katerih kapital je pretežno v tujih rokah, ki pa delajo ogromne kupčije v naši državi in zaslužijo vsako leto po 50 in 60 milijonov dinarjev ter celo še več, ne plačajo pa naši državi niti pet par. Kako pa delajo to? Pogledimo le, kako: Neka sladkorna tovarna je izkazala v svoji bilanci, v svojem letnem računu, da dolguje ogromne vsote raznim bankam na Dunaju in v Pragi ter da plačuje samo za obresti 28 milijonov dinarjev na leto. Drugi izdatki so prav tako zelo visoki in njen letni račun izkazuje vedno le deficit za tovarno, ki pa posluje s polnim obratom že celo vrsto let in trdi venomer, da ničesar ne zasluži in torej z ozirom na to tudi ne plačuje nobenih davkov. V tej tovarni dela v času sezone po 3000 delavcev, od katerih sleherni plačuje od svojega res skromnega, krvavo priganega zaslužka državi večji davek, kakor pa njegova delodajalka, ki sploh ne plača nič. Takih primerov je na tisoče in zato ni čudno, da se vsa davčna obremenitev prevljuje le na najbednejše in gospodarsko najšibkejše, to je na kmeta, obrtnika, delavca in malega trgovca.

To stanje se mora neodložljivo popraviti in naloga Jugoslovanske narodne stranke je, da vse to spravi v red in da se v bodoče obremenijo vsak davkoplačevalec oziroma davčni zavezanec pošteno napram svojemu zaslužku in bogastvu.

Naša stranka je nasprotno izterjevanju eksekucijskih stroškov, ker se ti stroški dejansko jemljejo le od siromašnih slojev. Naše ljudstvo se prav dobro zaveda, da mo-

ra državi v redu plačevati davek in ga zato tudi plačuje. Revni in manj imoviti državljani so bili vedno najbolj redni plačevalci, dočim so se bogati sloji v tem pogledu mnogo slabše izkazovali. Pogosto se dogaja, da se prodaja romaku krava, ostanek živeža ali šivalni stroj za zaostale davke; od tega izkupička pa se najprej krijejo komisijski in eksekucijski stroški ter gre šele ostanek, ako ga je sploh kaj, v državno blagajno. Kakor pa je znano, se prodajajo zarubljeni predmeti običajno v brezcenje in izkupiček čisto niti ne more pokriti komisijskih in eksekucijskih stroškov, tako da država sploh ne dobi ničesar, dočim je rečevež še v težjem eksistenčnem položaju.

Temu se mora napraviti konec v interesu države in njenih zvestih, dobrih državljanov in davkoplačevalcev.

V drugi vrsti pa zahtevamo, da se davki ne pobirajo in izterjujejo ob nepravem času. V prejšnjih časih je bila navada, da so se davki pobirali v času, ko je kmet prodal svoje pridelke. Takrat ima kmet denar in gre sam raj plačati svoje davčne obveznosti. Jeseni, ko kmet vnovči svoje pridelke, nakupi vse potrebno za hišo in dom; takrat imata denar tudi trgovci in obrtniki, ki moreta tudi ob tej priložnosti poravnati svoje davke. Tako je bilo včasih. A danes? Sedaj se pobirajo davki vse leto: ob Božiču in Veliki noči, ob setvi in žetvi, jeseni in na pomladi, ko nimajo ne kmet, ne trgovec in ne obrtnik denarja.

Tretja naša zahteva pa je, da bodi davek pravilno razporejen in odmerjen. Ni mogoče pravično zahtevati od naroda, naj plača danes isti davek, kakor ga je plačeval v časih, ko je prodal pšenico po 400 in 500 Din, koruzo po 300 Din stot in ko je dobival za par volov po 10 do 15 tisoč dinarjev. Danes so cene vseh teh kmečkih pridelkov in prireje padle na petino takratne vrednosti. Zato bi bilo pošteno in pravično, da se tudi davek toliko zniža. Če se pa to ne bo kmalu zgodilo, bo ostalo ljudstvo golo in boso ter prav brez vsega, kar naj opravičuje dojem premoženja in imetja.

Zakon o neposrednih kakor tudi o posrednih davkih se mora temeljito spremeniti z vsem upoštevanjem sedanjih težkih gospodarskih razmer. Zemljiški davek naj se zniža toliko, kolikor so padle cene kmečkih pridelkov. Uvesti je treba z zakonom progresivni davek napram stvarnemu dohodku in imetju: čim večji dohodek ali premoženje ima kdo, po tem višjem ključu odmerjeni davek, seveda progresivno, naj plača. Uvede naj se višja obdavčba delniških družb, tovarn, bank in trgovskih družb. Ta davek pa naj bo zopet za 50% višji, če se odmerja tujim podjetjem s tujimi ravnatelji, uradniki in nameščenci, to pa zato, da se v vseh podjetjih zagotovi možnost zaposlitve samo domačih delovnih moči. Prav tako je treba uvesti poseben davek na plače tujih ravnateljev, uradnikov in delavcev, torej inozemcev, v višini 50% vseh njihovih prejemkov, iz dohodkov tega davka pa naj se ustvari sklad za podpiranje brezposelnih domačih delovnih moči.

Uvesti je treba višje carine, nove davke in trošarine na vse luksuzno blago v državi, da se tako zagotove državi potrebni dohodki. Ker so pa padle cene vseh kmečkih pridelkov, se morajo na drugi strani predvsem ukiniti vse trošarine na kmečke pridelke, zlasti pa mestne trošarine in tržne pristojbine, ki so za vse prebival-

stvo neznosne. Da se olajša prodaja kmečkih pridelkov, se morajo ukiniti vse mestne dajatve, ki jih je že toliko, da jih je že težko samo naštet. Znižajo naj se takse na živinske potne liste zaradi padca cen vseh vrst živine in enkrat nabavljeni živinski potni list naj velja vse dotlej, dokler se žival ne proda, za vse sejme v državi. Ukine naj se tudi pasji davek za vse pse-čuvaje, ker je ta taksa nepravilna; nasprotno pa se naj uvedejo visoke takse na luksuzne pse.

S spremembo davčnih zakonov in taksnega zakona naj se ukinejo vsa bremena in takse, ki preprečujejo siromašnim slojem delo in spoštovanje ali iskanje pravice pri

sodišču ter ostalih upravnih oblastih.

Ker smo dobri, zvesti in zavedni državljani naše skupne, velike matere Jugoslavije, vztrajamo na navedenih svojih zahtevah, ki jih je zapisala v svoj poštenu program in svoj neomadeževani prapor Jugoslovanska narodna stranka, in pričakujemo, da bo kaj skoraj napočil dan, ko se bodo vse te zahteve uresničile v skupen blagor in dobrobit zadovoljnega jugoslovanskega naroda. Vztrajali bomo v naši borbi za doseg teh in ostalih ciljev naše res narodne, res ljudske stranke, dosegli pa jih bomo vsekakor, ker nas bo podpiral na naši poti in v naših stremljenjih ves naš rod.

Varčujmo, varčujmo, varčujmo!

Težka sodobnost in pogled naprej terjata od vsega naroda velike žrtve in mnogo samopremagovanja, predvsem pa povsod najstrožje varčevanje

Naš narod je zaradi gospodarske krize popolnoma izčrpan, njegova gospodarska moč je oslabela in kupna moč našega delavnega in kmečkega ljudstva je padla pod ničlo. Z ozirom na to porazno, pa nujno potrebno ugotovitev padaja v katastrofalni krivulji tudi vsi državni in samoupravni dohodki. Zato je nujno potrebno, da se v prvi vrsti znižajo vsi proračuni, tako državni, kakor tudi samoupravni, na najnižjo mero z izvajanjem najstrožjega varčevanja, kar je treba storiti po najhitrejšem načinu in poti.

Znižati se morajo vse javne dajatve vseh vrst, prav posebej pa še banovinske dajatve. Reorganizirati se mora vsa javna uprava; v njeni službi naj se obdrže samo vestni in sposobni uradniki in nameščenci in še ti le toliko, kolikor je potrebno za točno in pravilno izvrševanje upravnega dela. Sprostiti je treba splošno administracijo. Potrebne zakone za reorganizacijo uprave mora izdelati in sprejeti narodno predstavništvo, ker te velike in važne naloge ne morejo popolnoma in pravilno reševati ministrske uredbe.

Ukiniti se mora neenakost plač v raznih skupinah in v raznih uradih. Ukiniti se morajo vsi dodatki na avtomobile in za vzdrževanje avtomobilov, izvzemši le one, ki so potrebni za državno brambo. Znižati se mora število ministrov in njihove plače ter dohodki. Enako se morajo znižati prejemki narodnih poslancev in senatorjev, ki se naj jim izplačujejo le za vestno izvrševanje njihove dolžnosti in le za čas, ko dejansko delajo. Noben uradnik in upokojenec ne sme prejemati poleg svoje plače ali pokojnine oziroma kakršnekoli druge nagrade še kako drugo plačo niti od države niti od samouprav oziroma njihovih podjetij. Eksistenč-

ni minimum in pravilno redno napredovanje je treba zagotoviti vsem vestnim uradnikom in uslužbencem obojega spola in ne smejo se več šikanirati žene vestnih uradnikov, s čimer se onemogoča in preprečuje možnost pravilne vzgoje njihovih otrok in možnost enakopravnosti v napredovanju, ker je sposobna žena kot uradnica enakovredna moškemu uradniku.

Pravica in enakost morata veljati v naši državi za vse in za vsakogar. Ukiniti se morajo brezplačne vozovnice na železnicah in parnikih, znižajo naj se pa cene potniških vozovnih listkov tretjega razreda, da se tako omogoči tudi siromašnim slojem uporabljanje državnih prometnih sredstev. Z večjim potniškim prometom se bodo znatno dvignili tudi državni dohodki. Prav tako pa zahteva Jugoslovanska narodna stranka tudi uvedbo znižanih in cenjenih prevoznih tarif na železnicah in parnikih za prevoz kmečkih pridelkov, zlasti če jih razpošiljajo kmečke zadruge ali pa kmetje sami v svrhu povečanja prodaje.

Vsa našeta dejstva in zahteve smo že našli zadnjič, vendar jih moramo izrecno ponoviti tudi še danes v izdaten opomin vsem narodnim zastopnikom, ki bi jih morali imeti pred očmi pri svojem delu in sklepanju v najbližji bodočnosti. Vso našo gospodarsko moč moramo izdatno dvigniti, kar bo omogočilo le najstrožje varčevanje v državni in samoupravni administraciji, ki je izvedljivo predvsem s črtanjem nepotrebnih izdatkov.

Če bo zadovoljen narod, bo srečna tudi država! Temu cilju služijo v prvi vrsti borba Jugoslovanske narodne stranke, ki je posvečena boljšemu življenju našega naroda v svobodni jugoslovanski domovini.

Iz našega pokreta

PTUJ

Pokret Jugoslovanske narodne stranke v ptujskem okraju dobiva kljub znanim oviram vedno novih pristašev in somišljenikov, kar vzbuja pri nasprotnikih splošno nerazpoloženje in razburjenje. Skoraj v vseh občinah se že ustanavljajo krajevne organizacije in naše podeželsko ljudstvo pristopa z resničnim veseljem in pristnim navdušenjem k tej mladi, res demokratski stranki, da tako čim bolj podpre njen skrbno izbrani, dobro premišljeni in odločno začrtani program. Žal, da sta vladala prav v Ptujju do zadnjega nekako mrt-

vilo in nerazumljiva brezbrzičnost. Sicer ni iskati vzroka morda v pomanjkanju pravih ljudi, ker pri nas je še vedno veliko število onih poštenih narodnjakov, ki ne iščejo v političnem življenju in udejstvovanju le kakih trenutnih osebnih koristi, temveč so jim pri srcu res splošni narodni interesi, toda manjkalo nam je v začetku pravega ognja in zaupanja. Sedaj pa je led prebit in vrste borcev Jugoslovanske narodne stranke so se pričele razveseljivo množiti. Nastop voditeljev naše stranke, odločnih in nesebičnih narodnih poslancev Jugoslovanskega narodnega kluba,

kakor tudi odkrito pisanje »Edinosti« ter njeno zavzemanje za narodne pravice in težnje, sta storila svoje in izzvala kot posledico le ono, kar sta morala izzvati: priključitev vseh ljudi - poštenjakov, ki se niso dali vpreči v zavoženi voz JRKD, k edino pravi ljudski Jugoslovanski narodni stranki. V pričakovanju skorajšnjega ustanovnega občnega zbora tukajšnje krajevne organizacije naše stranke vas pozdravljamo z iskrenim narodnim pozdravom — narodni Ptujčani.

ORMOŽ

Na zvesto četo soborcev je nalletela Jugoslovanska narodna stranka tudi pri nas, kjer smo se pripravljali na njen prihod še prej, preden je smela stopiti kot javno priznana in potrjena na plan. Na našem pohodu in pri nadaljevanju velike stavbe, ki so jo pričeli graditi že naši slavni narodni prvaki in voditelji v prejšnjih desetletjih, vam želimo obilo uspeha, zanašajte se pa tudi na našo trdno pomoč in oporo. V dne, ko najtežje občutimo silo krize in bližino popolne gospodarske propasti, ne izgubljammo vere v boljše, lepše dni, ki jih Jugoslavija mora prav kmalu dočakati. Skrbimo le složno, da ne bi prišli prepozno. Pridružujemo se vam v trdnem prepričanju, da nam bo vaš pokret, ki je res vse-naroden, prinesel ozdravljenje in vstajenje iz težkih razmer, v katerih pojemajo naš kmet, z njim pa tudi obrtnik in trgovec. — S. Č.

BLED.

Marsikdo bi mislil, da bomo ostali v našem prelepem blejskem kotu, ob našem »Biseru Slovenije«, z ozirom na skoraj izrazit mednarodni značaj letovišča ob prihodu Jugoslovanske narodne stranke ob strani. Toda temu ni tako. Z resničnim hrepenenjem smo pričakovali novo stranko, katere krasni program nam odpira nove upe v bodočnost. Tujsko-prometna sezona je pred vrati, ni pa še nobenih vidnejših obrisov o obsegu tujskega prometa, kakor smo bili tega vajeni poprej. Nekaj življenja prinašajo na jezersko gladino in v naše tujsko-prometne ustanove ter javne lokale razni ekskurzisti in pa še precej mnogoštevilni nedeljski izletniki, od katerih pa kraj sam nima velike koristi, ker prihajajo po stari romarski navadi že oboroženi z vsemi potrebnimi železničnimi dobrotami kar z doma. »Edinost« se bere pri nas vedno bolj in si je že utrla pot tudi med priproste kmete, katerim je zelo všeč. Mislim, da ste to mogli ugotoviti tudi že v svojem naročniškem seznamu. Enako zanimanje vlada tudi za Jugoslovansko narodno stranko. Prepričani smo, da se bomo kmalu lahko postavili tudi mi z lastno krajevno organizacijo v vrsto ostalih postojank Jugoslovanske narodne stranke v naši banovini. — P. J.

POLJANE NAD ŠKOFJO LOKO.

Marsikaj vidimo tudi v naši dolini, kar ljudem ni všeč in v prid, toda vsega ne smemo prinašati na javno mizo, ker bi nas sicer kdo utegnil imeti za prave sitneže in nezadovoljneže, ki bi jim res nihče ne mogel ustreči. Nekaj bom pa vseeno povedal, ker me muči in vznemirja nešteto krat vsak dan. Čim namreč vtaknem kot star kadilec pipo v usta in napravim nekaj dimov, dobim silno neprijeten okus in nobena tolažba me ne more prepričati, da je tobak dober. Dobro bi bilo posredovati pri državni monopolski upravi, da bi se dajal v prodajo nekoliko boljši tobak za pipo, ker današnji tobak skoraj ne zasluži svojega imena. Ko sem bival v Ameriki, smo tam-

kaj z velikim veseljem kupovali in kadili tobak »Kikinda« in »Bečkerek«, ki sta se uvažala kot pristen jugoslovanski pridelek. O tem tobaku ni v stari domovini, kjer se prideluje, nobenega sledu. S ponosom smo v Ameriki kazali na to izvrstno jugoslovansko »božjo travico« in že v mislih smo se veselili, kako si ga bomo privoščili po vrnitvi domov. Sedaj pa tako razočaranje. Kakor se govori, izvažamo ves boljši tobak v tujino, doma pa se morajo kadilci zadovoljevati le s slabšimi vrstami, odpadki itd. In tak zavožček stane 5 Din. Res se nam ponuja tudi boljši tobak »Amerikanac«, toda ta stane zavožček 15 Din, kar je za marsikoga v sedanjih kritičnih časih skoraj nedosegljiva števila. Upamo, da nam bo monopolska uprava ustregla, saj bo le v njen prid, če se bo pokadilo več boljšega tobaka, ker slabega nihče ne kadi ali pa vsaj izredno malo ljudi. — Strankin pokret beleži vedno razveseljivejši razvoj. Včlanjenih je že mogočna četa naših občanov iz vsega okoliša in nestrpnost že pričakujemo strankinega shoda, ob kateri priliki bi se tudi ustanovila že pripravljena krajevna organizacija Jugoslovanske narodne stranke v naši občini. Pridite kmalu, ker smo res že željni živahnega političnega dela pod zastavo Jugoslovanske narodne stranke. J. B.

IZ DRUGIH KRAJEV V DRŽAVI

Jugoslovanska narodna stranka je s svojimi desetimi narodnimi poslanci neprestano na shodih in zborovanjih po vseh krajih naše domovine. Narod je povsod zelo navdušen in izredno rad ter z zanimanjem prisostvuje tem zborovanjem naše stranke, ker se zaveda, da se le Jugoslovanska narodna stranka odkrito in odločno bori za narodne pravice. Po velikem manifestacijskem zborovanju v Virovitici in Podravski Slatini se nadaljujejo zborovanja po vsem ostalem Podravju. Tako so se shodi vršili tudi že v Skoplju, Katinci, Vaški, Novakih in Gornjem Mihojcu. Enako se vrše shodi tudi v koprivniškem in diurdjevskem okraju. Dne 18. aprila t. l. je bil velik shod naše stranke v Petrovcu v bivšem požarevškem okrožju in se ga je udeležilo nad 3000 oseb. Poročal je na shodu narodni poslanec g. Miloš Dragović. V naslednjih dneh je sledila cela vrsta lepo obiskanih in uspešnih shodov naše stranke na Čukarici v Beogradu, v Brčkem, Bijeljini, v Glini, Petrinji, Blinji, Zagrebu, Prijedoru, Banjaluki in Bihaću. Narod je povsod z velikim zanimanjem in odobravanjem sledil izvajanjem govornikov, predvsem narodnih poslancev in se povsod korporativno včlanil v Jugoslovanski narodni stranki, katere cilj so popolne politične pravice in socialna pravičnost, kakor tudi enakost in enakopravnost vseh Jugoslovancev. Na vseh teh zborovanjih so govorili poleg domačih, krajevnih naših sodelavcev in borcev tudi naši narodni poslanci, v prvi vrsti gg. Hodjera, dr. Metikoš, dr. Kešeljevič, Dragović, Krstić, Trkulja, Stazič i. dr. V mesecu maju bo cela vrsta javnih shodov in zborovanj ter konferenc tudi v Dalmaciji, Primorju, Pirotu, Novem Sadu, Vojvodini itd. Poslanec g. dr. Kešeljevič je imel v zadnjih dneh krasno uspele shode v Konjicu, Mostarju in Kotoru, v bližnji bodočnosti pa bo govoril ljudstvu v raznih krajih zetske banovine, v Nikšiću, Nevesinju, Gackem, Bileći, Trebinju, Podgorici in na Cetinju. Naš pokret je sedaj prav v vseh krajih naše domovine odlično fundiran in zasidran globoko med najširšimi plastmi naroda.

Dogodki po svetu

Smrt češkoslovaškega cerkvenega kneza. Prejšnji teden 26. aprila je umrl v Pragi bivši praški nadškof dr. Kordač, star 83 let. Pokojnik je bil v svoji domovini izredno popularna osebnost, zlasti med preprostimi ljudstvom.

Prvi maj je potekel v vseh državah mirno, le v Franciji so komunisti vprizorili v Parizu demonstracije, ki kljub trudu policije, da bi se mirno likvidirale, niso potekle brez krvavih posledic. Sprčo oboroženega napada komunistov se je policija morala braniti in seči po orožju. Na obeh straneh je obležalo več nevarno ranjenih.

Dr. Dollfusova vlada je proglasila 1. maja novo avstrijsko ustavo na stanovski podlagi. Nova ustava ne pozna več besede »republika« in določa 7 stanovskih glavnih skupin. Vsa zakonodajna moč je v rokah zveznega zbora, ki ima štiri posvetovalne zbornice, in sicer državni svet, zvezni kulturni svet, zvezni gospodarski svet in deželni svet. Ljudsko glasovanje bo odslej mogoče le v primeru, da hoče vlada dobiti odobrenje kakega zakonskega predloga, ki ga je zavrnil zvezni zbor in pa v primeru, da hoče vlada kak problem zvezne zakonodaje predložiti ljudstvu samemu v odobritev. Ob priliki proglasitve nove ustave se mir ni nikjer kalil, izvršena pa je bila večja amnestija političnih krivcev.

Francoski zunanji minister Barthou namerava baje obiskati v bližnji bodočnosti tudi Rim, da nekoliko ublaži nerazpoloženje, ki je nastalo v Italiji, z ozirom na njegov zadnji obisk v Varšavi in Pragi. Francoska vlada baje noče nikakor rušiti prijateljskega sožitja s svojo sosedo, temveč bi rada le navezala tesnejše prijateljske stili tudi z drugimi evropskimi državami, zlasti na vzhodu.

Italijanska zunanja politika doživlja kljub neprestanim svojim intrigam v zunanje-političnem evropskem življenju, morda pa prav zaradi njih, udarec za udarcem in mora s prikrito jezo gledati, kako se sprčo razsodnosti drugih politikov in diplomatov podirajo njihove spletke. Državni podtajnik Suvich, Mussolinijeva zunanje-politična desnica, je doživel ob priliki svojega nedavnega obiska v Londonu občuten poraz. Angleški vodilni krogi so hladno, čeprav vpludno odklonili italijanski predlog o razorožitvi in bo Anglija kljub svoji znani naklonjenosti napram Italiji rajši počakala na nadaljeva-

nje razprav v glavnem odboru ženevske razorožitvene konference. Odgovor Italije na obiske raznih evropskih zunanjih ministrov se je torej zopet enkrat pošteno izjalovil.

»Večni žid« Trocki, ki je bival že dalje časa v Franciji, je prejel od francoskih oblasti zaradi kršitve svoje obljube, češ da se nikakor ne bo vmešaval v francoske notranje-politične razmere, odpoved gostoljublja. Trocki je nameraval najprej oditi v Španijo, kjer pa tu-

di niso primerna tla za njegove načrte o svetovni revoluciji in ustanovitvi četrte internacionale. Zaprošil je za gostoljublje pri angleški in irski vladi, ki sta mu ga na obe odklonili. »Večni žid« bo moral zopet vzeti popotno palico v roke in nadaljevati svoje romanje križem sveta.

Japonci in Kitajci so se že začeli pogajati za mir, toda brez posredovanja katerekoli druge svetovne velesile. Pričakuje se, da bodo pogajanja ugodno zaključena, ker sta obe državi sporazumno odgovorni za mir na Daljnem Vzhodu.

Razgled po domovini

Radikalno-socialna stranka, ki ji je ministrstvo svoječasno odobrilo ustanovitev, ne sme več delovati, ker ji je notranje ministrstvo prepovedalo ustanovitev z ozirom na to, da njeni ustanovitelji niso zadostili v predpisanem roku določilom društvenega zakona in niso mogli v raznih krajih države zbrati zadostno število pristavšev.

Podpis trgovinske pogodbe z Nemčijo. Dne 1. maja je bila v Beogradu po šesttedenskih pogajanjih podpisana nova trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Nemčijo. Obenem je bila podpisana tudi konvencija o potniškem prometu med obema državama.

Zunanji minister g. Jevtić bo obiskal 7. maja bolgarsko prestolnico. Ta Jevtićev obisk v Sofiji ima popolnoma uraden značaj in pripravlja zato bolgarska vlada zastopniku Jugoslavije že na državni meji zelo slovesen sprejem. Naš zunanji minister bo imel ob priliki svojega obiska zelo važne razgovore z vodilnimi bolgarskimi državniki.

Razširjenje pokojninskega zavarovanja. Z uredbo ministra za socialno politiko in narodno zdravje se bo s 1. junijem t. l. razširilo obvezno pokojninsko zavarovanje pri ljubljanskem Pokojninskem zavodu za nameščence tudi na vse lekarniške sotrudnike in uslužbenke vseh pomorskih ter sorodnih podjetjih na vsem ozemlju naše države.

Učiteljski abiturienti so bili nameščeni na raznih šolah z odlokom prosvetnega ministra z dne 30. aprila. Novo nameščenih je 500 abiturientov iz vseh krajev države.

Trboveljski premog za državne železnice. Finančno-gospodarski odbor ministrskega sveta je odobril, da bo Trboveljska premo-

gokopna družba dobavljala državnim železnicam tudi letos svoj premog, toda le 80 % lanskim množin in še to pod pogojem, da TPD izenači cene svojega premoga s cenami premoga v drugih premogovnikih, kar pomeni 4 do 5 % pocenitve.

V prometnem ministrstvu je novi prometni minister g. Milosavljević te dni suspendiral bivšega načelnika splošnega oddelka Lončičeviča in uvedel proti njemu najstrožjo uradno preiskavo.

Kraljev spomenik neznanemu vojaku. Na Avali bo dal zgraditi Nj. Vel. kralj svoj poseben monumentalni spomenik neznanemu vojaku. Načrte za ta spomenik je izdelal največji jugoslovanski kiparski umetnik Ivan Meštrović.

Husejin Kadić zopet na svobodi. Sarajevsko okrožno sodišče je ugodilo pritožbi zagovornika Husejina Kadića in odredilo, da se Kadić izpusti proti položitvi kavcije 1.000.000 Din pogojno na svobodo. Kadić je kavcijo položil in takoj zapustil sodne zapore.

Ljubljanski kavarnarji so te dni z ozirom na visoke javne davkatve zvišali ceno kavi v svojih lokalih za 50 par.

Smrt knjigarnarja Turka. Znanega ljubljanskega založnika in izdajatelja ljudskih povesti, 80-letnega Antona Turka je zadela preteklo nedeljo na prehodu proti Ježici na cesti kap. Starček ji je podlegel že med prevozom v bolnišnico.

Strelna zažiga. Pretekli ponedeljek popoldne je udarila med nevihto strelna v neko hišo v Rakitni. Poslopje je bilo naglo v plamenih, ki so objeli tudi več sosednjih gospodarskih in stanovanjskih poslopij. Takojšnjemu nastopu gasilcev se je zahvaliti, da je bil ogenj omejen in da so bili težje prizadeti le

Vaša prva dolžnost

ob pričetku novega meseca bodi, da nemudoma poravnate zaostalo naročnino, ker se morate zavedati, da je odvisno izhajanje »EDINOSTI« izključno le točno plačujočih naročnikov. V ta namen smo priložili današnji številki tudi čekovne položnice. Kdor je naročnino že plačal, naj uporabi položnico tako, da pridobi novega naročnika in nam nakaže njegovo naročnino. Če pa kdo slučajno ne bi prejel položnice, naj izpolni obrazec čekovne položnice, ki ga dobi pri svoji pošti, na sledeči naslov: »Edinost«, glasilo Jugoslovanske narodne stranke, Ljubljana, čekovni račun 12.042.

Ne odlašajte in nemudoma nakažite naročnino, da Vam ne bomo primorani ukiniti redno pošiljanje lista!

Uprava »EDINOSTI«.

posestniki Rot, Borštink in Grum, ki so izgubili skoraj vse imetje.

Smrtna nesreča v vinogradu. Pri delu v vinogradu je zasul te dni večji zemeljski plaz 17 letnega posestniškega sina Franca Radeja s Senovega pri Rajhenburgu. Preden so mu mogli priti domači na pomoč, se je mladenič že zadušil pod težo kamenja in prsti.

Smrt dekleta v vodi. Ko je hotela prebresti nekoliko naraslo Selščico, je utonila 36 letna posestniška hčerka Angela Šiferjeva s Praprotnega v Selški dolini.

Tujski promet v Dalmaciji se že pred otvoritvijo sezone zelo razveseljuje razvoja in vlada na našem Jadranu že prav veselo življenje. Upati je, da bodo mogla podoben uspeh zabeležiti tudi naša planinska letovišča in mnogostevilna prvovrstna kopališča.

Glede prometa z moko je izdal davčni oddelek finančnega ministrstva naslednje določbe: Bloke mlinskih računov in vinjete, ki se rabijo pri oddaji moke v promet, bodo v bodoče prodajale samo davčne uprave. Mlinske račune in vinjete smejo prodajati davčne uprave samo lastnikom ali zakupnikom mlinov, ki se nahajajo na področju dotične davčne uprave. Pri izdajanju teh računov in vinjet bodo davčne uprave zabeležile točen naslov kupca, število blokov in serije računov in število vinjet, prodanih posameznim lastnikom ali zakupnikom mlinov. Podatke o teh prodajah bodo davčne uprave dostavile organom, ki vrše kontrolo nad izdajanjem mlinskih računov in pregledujejo poslovne knjige. Na ta način bodo imeli kontrolni organi možnost kontrole nad prometom in bodo mogle dognati osnovo za skupni davek za posamezne mline. Razen tega bodo davčne uprave takoj obvestile organe finančne kontrole in lastnike mlinov, da morajo v bodoče lepiti vinjete na vreče zraven zavozlajaja, tako da se z odprtjem vreče vinjete uničijo, vendar tako, da

ostanejo še nadalje vidni podatki o knjiženju in naslov tvrdke, da se s tem onemogoči ponovna uporaba že rabljene vinjete.

Nove knjige

Radivoj Peterlin-Petruška: Potne pesmi. Te dni je izšla v založbi »Odmevi« v Ljubljani nova pesniška zbirka znanega našega Ahasverja-poeta Radivoja Peterlina-Petruške. Petruškove pesniške zbirke nikdar niso dolgo vztrajale na knjižnem trgu, ker so jih ljubitelji prave poezije, zlasti pa še lirčne, kaj naglo pokupili. Dejstvo, da sta bili obe prejšnji zbirki že davno razprodani, je napotilo Petruško, da je zbral v novi knjigi najboljše izlive svoje pesniške duše in jih izpopolnil z vrsto novih pesnitev. Knjiga obsega 126 strani, je lepo opremljena in se dobi vezana ali nevezana pri založbi: »Odmevi«, Ljubljana, Poštni predal 263. Uvod k pesnim je napisal odlični slovenski filozof, univerzitetni profesor dr. France Veber. Petruškovo novo zbirko najtopreje priporočamo, obenem pa smo prepričani, da je naše priporočilo skoraj odveč, ker se njegove knjige priporočajo same najboljše saj skoraj ni Slovenca, ki bi ne poznal dobročine Petruške.

Pierre Benoit: Königsmark. Poslovenil Boris Rihteršič. Založil konzorcij »Nove Dobe« v Celju. Strani 207, cena 18 Din, po pošti 20 Din. Konzorcij »Nove Dobe« v Celju je pravkar izdal ta pomembni roman člana Francoske akademije Pierra Benoita, enega najbolj čitanih pisateljev sodobnosti. Knjiga se odlikuje po čudovito lepi kompoziciji in izdaja res mojstra pripovednika, kakršnih premoremo v sedanosti le malo. »Königsmark« je eden tistih romanov, ki ne bi smeli manjkati v nobeni knjižnici. Naroča se pri upravi »Nove Dobe« v Celju, Strossmayerjeva ul. 1.

Radivoj Peterlin-Petruška:

K mätuški Rusiji

Stojimo v vrstah, drug poleg drugega, po visokosti, pred nami pa stopa semtertja gospod štatsprofos Biščan. Razburjen je: sablja mu rožlja po kamnitih tleh, s prsti pa si trebi in viha orjaške brke. Desetnik-ključar nas prešteje ter pove število štatsprofosu. S stopnic se začujejo koraki.

»Habt acht!«

Pride polkovnik, Biščan mu pove število jetnikov in stopi v stran. Polkovnik gre od človeka do človeka, in jih sprašuje, kako se pišejo, nato se postavi pred četo in začne:

»Prišlo mi je na uho; stranke iz sosednjih hiš se pritožujejo, da si skoraj ne upajo več stopiti k oknu in pogledati na ulico, ker jetniki skačejo okoli malone goli, se kopljejo na hodnikih ter se tudi drugače tako nespodobno obnašajo, da je kar groza. Opozarjam vas, vedite se dostojno in glejte, da se kaj takega več ne pripeti, ker drugače bom primoran, napeti čisto druge strune in vam prepovem vsak izhod iz celice; kdor bo pa zasačen pri kakšni grdobiji, bo izročen sodišču in najstrožje kaznovan. — Abtreden!«

Par dni drže fantje mulo. Nič se ne menijo za ona dekleta tam onstran ceste, pa naj se še tako ljubko

smehljajo in koketirajo. Toda kmalu spoznajo, da si niso te kaj takega izmislile in jih zatožile, temveč da mora imeti pri tej stvari svoje umazane prste kak zavidljiv star grešnik in — prijateljstvo in zaupanje se obnovi v polni meri.

Jetniki, ki so bili že obsojeni na daljši ali krajši rok, seveda ne radi večjih zločinov, hodijo vsak dan kam v mesto na delo ter si na ta način kratijo čas in zaslužijo marsikako kronco. Res jih stražijo vojaki z nasajenimi bajoneti, pa to ni nič hudega, da so le na prostem.

Jaz pa sedim že tretji mesec v preiskovalnem zaporu, pa še ne vem, kdaj bom sojen. Dvakrat sem bil že pri sodniku-avditorju na zaslišanju, danes grem pa tretjič. Bomo videli.

Stotnik-avditor, Čeh in Slovan, mi gre na roko, kolikor le more. Pove mi, da moja stvar ne teče bogve kako gladko. Vsi nekdanji tovariši iz vojaške šole so proti meni, le dva Nemca Moses in Sormann se potegujeta za-me. Še celo oni Petrović in Škaljar, za katerega sem se na raportu potegnil, je pričal proti.

Nazadnje mi avditor prebere vse izjave in reče:

»Gospod Peterlin, zdaj ste slišali vse in lahko sklepate. Težko vas bo izrežati. Ali nekaj vam svetujem: Dajte se preiskati od zdravnika; on vam lahko napiše

sprichevalo, da trpite na živcih in se vam zdi, da vas vse preganja. Samo na ta način uideate kazni. Ali ste soglasni?«

— Ne, gospod sodnik! Naj se izteče kakorkoli že, tega sredstva se pa ne maram poslužiti. —

»Kakor vam je drago,« pravi avditor in skomigne z ramami.

Par dni nato je sodb. Iz mojega kazenskega listka (Strafkarte), ki ga hrani tukajšnje sodišče že dvaintrideset let je razvidno, da je France Peterlin, rojen 1879. v Kamniku na Kranjskem, rimsko-katoliške vere, samski in po poklicu študent, zdaj predmojster pri trdnjanskem topničarskem polku No. 5. od garnizijskega sodišča v Kotoru dne 28. januarja 1902 (ravno na moj rojstni dan) radi zločina prve dezertacije pri prostovoljni vrnitvi, po § 183 in 199 svojega zakonika, ter radi prestopka kršitve subordinacije po § 145, 146b in 156 istega zakonika obsojen na petmesečno ječo zvezano z degradacijo. Žig: K. und k. Garnisons-Gericht Cattaro (Dalmatien) in podpis: Josef Čejka, Hauptmann-Auditor.

Po vrnitvi v ječo vzamem jopič, stopim k oknu ter odrežem svečano in vpricho drugih jetnikov ter gospodičen z onstran ulice tistih par zvezdic, ki so mi pred meseci napravile toliko veselja, pa jih vržem na cesto.

Dalje prihodnjič.